

Winner takes all

Macht en seks zijn altijd met elkaar verbonden geweest. Maar de buitenechtelijke capriolen van Kennedy en Mitterrand vallen nog in het niet vergeleken bij die van Afrikaanse of Chinese leiders. Wat gebeurt er met een man als hij macht heeft? Plus een debat: wat maakt een machtige man zo aantrekkelijk?

Marcel Roele

John F. Kennedy werd in 1960 gekozen tot president van de Verenigde Staten. Hij had een leuke lach, een mooie First Lady, Jacqueline, leuke kindertjes en een dynamische retoriek: *"Ask not what your country can do for you – ask what you can do for your country."* Hij was een stuk jonger en mediagenieker dan zijn voorganger Dwight Eisenhower en wist een nieuwe generatie Amerikanen aan te spreken. Maar zijn populariteit steeg pas echt tot ongekende hoogte toen hij in november 1963 werd vermoord. Kennedy werd vergeleken met Koning Arthur, als primus inter pares aan de ronde tafel, geflankeerd door zijn dapperste ridder en jongere broer, minister van Justitie Robert Kennedy.

De mythe hield zo'n tien jaar stand. Toen bleek dat de verhalen over Kennedy's Camelot evenmin op waarheid berustten

'Happy birthday, mister President.'

Marilyn Monroe zingt John F. Kennedy toe op zijn verjaardagsfeestje, 19 mei 1962

als de legende van Koning Arthur. Kennedy was wijs noch integer. Hij smeedde duistere complotten om Cuba's Fidel Castro te laten vermoorden, zorgde ervoor dat de Verenigde Staten zich dieper in het Vietnamese moeras begaven en had zowel zijn benoeming tot kandidaat van de Democratische partij als zijn overwinning bij de presidentiële verkiezingen aan stembusfraude te danken.

In het zojuist verschenen boek *The Dark Side of Camelot* slaat journalist Seymour Hersh de laatste nagels in Kennedy's doodkist. Hersh concentreert zich op het privéleven van de president. Kennedy bezondigde zich vrijwel dagelijks aan buitenechtelijke seksuele contacten. Een reeks matresses was nog niet voldoende om zijn behoefte aan afwisseling te bevredigen, zodat zijn persoonlijke assistent ervoor zorgde dat er geregeld prostituees hun op-

GAMMA / RBP

De begrafenis van François Mitterrand, 11 januari 1996. V.l.n.r. Mitterrand's echtgenote Danielle en hun zoon Jean-Christophe, Mitterrand's maîtresse Anne Pingeot en hun dochter Nazarine Gilbert

scharen achter een wijze, dappere leider die de orde handhaaft, de hele troep weet te mobiliseren om het territorium te verdedigen en zo schattig met kleine kinderen omgaat. Rivalen die alleen niet veel zouden klaarspelen, kiezen ervoor de bondgenoot van een machtige man te worden. Zo kunnen ze hun sociale netwerk uitbouwen totdat hun tijd gekomen is. Intussen wordt hun loyaliteit beloond doordat het baasje af en toe oogluikend toestaat dat zijn helper met een vrouwtje aanpapt.

De meest machiavellistische aap is de chimpansee. Het gedrag van de mannetjes vertoont zeer menselijke trekjes; ze zijn in staat tot list, bedrog, opportunistische coalitievorming, politieke moord en stammenoorlog. Chimpanseepolitiek is een mannenzaak en wie de macht heeft, krijgt de vrouwen. Zo gaat het ook bij mensen. In alle menselijke samenlevingen door de hele geschiedenis is het politieke leven door mannen gedomineerd. Hoe groter de sociale ongelijkheid, hoe groter de seksuele ongelijkheid. Bij de Yanomamö-indianen in Venezuela hebben de sterkste mannen, die zich erop kunnen laten voorstaan dat zij verschillende tegenstanders in een direct gevecht hebben gedood, maximaal tien vrouwen.

Wie de absolute macht over een heel volk verwierf, kon de zaken groter aanpakken. De bijbelse koning Salomo had duizend vrouwen, de Azteekse heerser Montezuma vierduizend en de

Chinese keizers zo'n tienduizend per stuk. De Egyptische farao Akhenaten had er slechts 317, maar eigenlijk waren al zijn vrouwelijke onderdanen zijn bezit: hij kon met andermans vrouw naar bed als hij dat wilde. In het West-Afrikaanse koninkrijk Dahomey (de tegenwoordige republiek Benin) waren alle vrouwen de echtgenotes van de koning. Er mocht zelfs geen man in de buurt van het paleis komen. Omdat zijn optrekkje toch verdedigd moest worden, had de negentiende-eeuwse koning Gezo zijn vijfduizend lelijkste echtgenotes als paleiswacht aangesteld. Deze Amazones van Dahomey vormden de eerste en de laatste puur vrouwelijke strijdmacht in de geschiedenis. In 1851 werden zij bij een aanval door de naburige Abeokutans in de pan gehakt.

Echtgenotes komen in rangen en standen. De meeste polygame heersers over een groot rijk hadden niet meer dan één koningin tegelijk. Zij was een dame van goede komaf die zijn opvolger diende te baren. In India was de koningin de maharani. Daarnaast had de radja het recht andermans vrouw op te eisen. Omdat hij daar niet genoeg aan had om zijn lusten bot te vieren, werd bovendien een grote voorraad jonge en mooie maagden aangelegd. De Indiase heerser Udayama had er zo'n zestienduizend.

In de meeste culturen werden de kinderen die de heerser bij zijn concubines verwekte niet officieel erkend en geregistreerd als zijn nakomelingen. Vandaar

waarschijnlijk dat het wereldrecord kindertjes maken zo laag staat: op 888 nakomelingen, volgens het *Guinness Book of World Records*. De trotse vader was Moelai Ismail. Hij regeerde Marokko van 1672 tot 1727. Hij had de bijnaam 'De Bloeddorstige', en zijn hobby's waren het onthoofden van mannen en het ontmaagden van meisjes. Hij had vier echtgenotes en een harem van vijfhonderd concubines. Als een concubine dertig jaar oud was geworden, werd ze doorgeschoven naar de harem van een van Moelai's zetbazen in de provincie. Haar plaats in Moelai's harem werd ingenomen door een mooie, jonge maagd.

De Romeinen mochten maar met één vrouw tegelijk getrouwd zijn. Maar voor een machtige Romein was zijn echtgenote niet de enige vrouw in zijn leven. Senatoren bezaten honderden en keizers duizenden mooie jonge slavinnen, die praktisch vrijgesteld waren van werkzaamheden, op het verrichten van seksuele gunsten na. Als de kinderen die bij de slavinnen waren verwekt volwassen waren, werden ze samen met hun moeder in vrijheid gesteld. Ze kregen dan van hun meester voldoende geld mee om een positie van aanzien te kunnen verwerven in de maatschappij en er, op hun beurt, zelf slaven op na te houden.

In de meeste moderne maatschappijen zijn machtige mannen niet langer openlijk polygaam. In het Westen doet men vaak net alsof dit allemaal te danken is aan het christendom. Na de kerstening van Europa konden adel en vorsten echter op dezelfde voet doorgaan als in de tijd van het Romeinse Rijk: hun huwelijksleven was monogaam; hun seksleven niet.

Jonge, aantrekkelijke meisjes werden in paleizen en adellijke huishoudens opgenomen. De heer des huizes had als enige man toegang tot de slaapkamers van zijn vrouwelijke bedienden. De zwangere meisjes werden uitgehuwelijkt aan zijn vazallen. Boeren die het zich konden veroorloven hun dochter niet te laten hoereren, moesten tot in de vijftiende eeuw op haar huwelijksdag belasting betalen om het *ius primae noctis* af te kopen: het recht van de edelman die het land bezat om als eerste seks met de bruid te hebben. Als bij de uitoefening van de heerlijke rechten bleek dat de bruid geen maagdenvlies meer had, werd haar vader beboet.

De kerk gaf niet altijd het goede voorbeeld. Sint Bonifatius, die in de achtste eeuw leefde, klaagde in een brief aan paus Zacharias dat priesters en diakenen er vaak vier of vijf concubines tegelijkertijd op na hielden. De twaalfde-eeuwse paus

JOAN ROSE / ABC PRESS

wachting bij de president kwamen maken.

Kennedy's favoriete boek was de biografie van Lord Melbourne, premier en politiek adviseur van de Engelse koningin Victoria. Melbourne stelde zich van maandag tot en met vrijdag in dienst van zijn puriteinse vaderland en genoot in het weekend op zijn landgoed van seksuele pleziertjes met diverse dames. Kennedy imiteerde in veel opzichten Melbourne's gewoonten, maar hij was minder discreet. Hersh schetst het beeld van een president die telkens maar één onthulling verwijderd was van een politiek schandaal.

Kennedy had een affaire met Ellen Rometsch, de echtgenote van een militaire attaché aan de West-Duitse ambassade. Toen de FBI Ellen ervan begon te verdenken dat zij een Oost-Duitse spionne was, moesten hemel en aarde worden bewogen om de zaak in de doofpot te stoppen. Ken-

nedy gebruikte zijn maîtresse Judith Exner om contacten te onderhouden met mafia-baas Sam Giancana, die voor hem de weg naar het Witte Huis zou hebben geplaveid en zou hebben geholpen bij een moord-aanslag op Castro. Verder had de president affaires met de hoerenmadam Alicia Darr en met het seksidool Marilyn Monroe.

Zowel vanuit historisch als vanuit biologisch perspectief is het volkomen normaal dat de machtigste man van het land met de mooiste vrouw naar bed gaat. Macht is altijd aan seks gekoppeld geweest; dat is de reden waarom mensen en andere sociale dieren in macht zijn geïnteresseerd.

Mannetjesdieren willen macht en vrouwtjesdieren willen machtige mannetjes. Dat sekseverschil hangt met onze anatomie samen. Als een man in één jaar

tijd met honderd verschillende vrouwen seks heeft, kan hij honderd nakomelingen verwekken. Een vrouw die achter elkaar met honderd mannen seks heeft, kan toch maar één kind krijgen. Zij kan beter wat kieskeuriger zijn en een man kiezen die zijn kwaliteiten heeft bewezen. Het mannetjesbeest dat de machtsstrijd met zijn seksegenoten wint, krijgt als beloning de mooiste vrouwtjes.

Mannelijke zeeolifanten en edelherten strijden in de bronsttijd om de vrouwtjes. De winnaar bevrucht een hele harem, de verliezer sterft zonder zijn erfelijke eigenschappen aan toekomstige generaties te hebben doorgegeven. Bavianen en makaken hebben een wat ingewikkelder sociaal leven. De mannetjes vechten niet uitsluitend één tegen één om het leiderschap. Ze proberen de steun van derden te verwerven. Vrouwtjes zullen geneigd zijn zich te

Paschalis de Tweede, verklaarde dat de meeste Engelse priesters zelf zonen van priesters waren. De pausen waren ook niet al te kuis: menige aantrekkelijke vrouwelijke pelgrim ontving op audiëntie de seksuele zegeningen van Zijne Heiligheid. Kennedy's uitspattingen vielen in het niet bij de seksorgiën van de Borgia-pausen.

Toch zijn er in de loop der eeuwen geleidelijke veranderingen te bespeuren. Machtige mannen gingen op seksueel gebied steeds meer de kat in het donker knippen. In de Middeleeuwen hield menige Engelse vorst er openlijk maîtresses op na. Tien van de achttien koningen die van 1066 tot 1485 regeerden, claimden het vaderschap van in totaal 41 bastaardkinderen. Vandaag de dag gedragen de leden van het Britse vorstenhuis zich veel stiekemer – en als ze worden betrapt op vreemdgaan, spreekt de halve wereld er schande van.

Het vorstelijke entertainment is de laatste eeuwen ook steeds kneuteriger geworden. Onze Oranjes hebben de pech dat ze pas een vorstenhuis werden toen de goede tijden al achter de rug waren. De prinsengemaal moesten zich na het zwijnen schieten behelpen met hooguit een handjevol Veluwse meisjes. Dat steekt schamel af tegen het seksleven van de Peruaanse Inca-koning Atahualpa, die vijfhonderd jaar geleden de beschikking had over een hele reeks maagdenhuizen, ieder met zo'n vijftienhonderd jonge meisjes. Als keizer Nero een boottochtje over de Tiber maakte, waren langs de oever tijdelijke bordelen aangelegd waar hij zich even kon verpozen. De enige moderne machthebber die zich daarmee kon meten was Mao.

De Grote Roerganger placht met rottende tanden en een geslachtsziekte die slechts vrouwen last bezorgde het bed te houden. Hij waste zijn penis alleen in de vagina's van zijn damesbezoek, voornamelijk jonge meisjes uit culturele werkgroepen van krijgsmachtonderdelen en fabrieken. Af en toe riep Mao's liefde voor het simpele boerenleven hem naar de provincie. Het spoorverkeer werd dan stilgelegd om zijn speciale trein vrije doorgang te verlenen. De enige eenvoudige burgers die niet tevergeefs op vervoer wachtten, waren ongeschoolde plattelandsmaagden die werden uitverkoren voor Mao's tiener-toer.

Mao leidde het leven van een Chinese keizer. Alleen bezat hij geen eunuchen als bewakingsdienst. Hij zat opgescheept met ongecastreerde lijfwachten die af en toe hinderlijk aanwezig waren rond de slaapvertrekken en met zijn vriendinnetjes flirt-

ten. De Libische leider Moammer Kaddhafi heeft het slimmer aangepakt: hij heeft een lijfwacht van louter jonge vrouwen.

De Amerikaanse antropologe Laura Betzig heeft gegevens over een groot aantal samenlevingen geanalyseerd op het verband tussen machtspolitiek en seksuele politiek. Door de hele geschiedenis heen is er volgens haar een duidelijk patroon zichtbaar. Hoe despotischer het regime, hoe meer seksuele privileges de grote leider en zijn kliek genieten. In democratieën daarentegen worden staatshoofden en regeringsleiders geacht zich net zo monogaam te gedragen als de gewone burger.

Alleen dictators kunnen zich vrijelijk hun vrouwelijke onderdanen toeëigenen. Idi Amin, in de jaren zeventig president van Oeganda, had vier officiële echtgenotes – het maximum dat zijn islamitische geloof hem toestond. Daarnaast hield hij er een harem van concubines op na, plus talloze vrouwen, verspreid over heel Oeganda, die zich voor hem beschikbaar moesten houden. Als zijn begerig oog op een getrouwde vrouw was gevallen, gaf Amin het bureau van staatsonderzoek opdracht ervoor te zorgen dat zij zo snel mogelijk weduwe werd. Andere befaamde ladykillers onder de moderne dictators zijn de voormalige heersers van het voormalige Zaïre, wijlen Désiré Joseph Mobutu Sese Seko Kudu Ngbendu Wa Za Banga ('De haan die geen kip met rust laat'), Keizer Jean-Bedel Bokassa van Centraal-Afrika en Fidel Castro van Cuba.

Volgens Betzig zijn het de mannelijke gewone burgers geweest die de afgelopen eeuwen in de meeste landen hun leiders hebben gedwongen zich (schijnbaar) monogaam te gedragen. Als mannen uit de middenklasse economisch meer macht krijgen en politieke rechten verwerven, pikken ze het niet langer dat de polygame leiders het hun moeilijk maken om aan de vrouw te komen. Terwijl vrouwen altijd de knikkers waren waarom in het politieke spel werd gespeeld, zijn in democratieën de regels zo veranderd dat zowel de winnaars als de verliezers één knikker krijgen. Democratische politici worden geacht van het spel te houden, niet van de knikkers. Dit is eigenlijk helemaal niet in het belang van vrouwen. Natuurlijk is het voor een vrouw niet leuk de tienduizendste concubine van een keizer te zijn, maar met een lichte mate van polygamie zijn vrouwen beter af. Een machtige man zoals John Kennedy zou drie vrouwen beter hebben kunnen onderhouden dan een schoenverkoper ééntje. Bovendien zou de vrouw van de

schoenverkoper als derde echtgenote van Kennedy een aanzienlijk interessanter leven hebben geleid.

Veel democratische machthebbers zijn op discrete wijze polygaam. Pas na het overlijden van de voormalige Franse president François Mitterrand werd zijn liefdesleven algemeen bekend. Behalve zijn echtgenote Danielle hield hij er een vaste maîtresse op na, Anne Pingeot. Zelfs wanneer Mitterrand in het ziekenhuis werd opgenomen, kreeg zij een aansluitend kamertje toegewezen. Mitterrand was de vader van Pingeot's dochter en wellicht ook van de zoon van een tweede jarenlange maîtresse, de journaliste Christina Forsne. Een van zijn andere vriendinnen, Edith Cresson, bracht het onder Mitterrand's bescherming nog eventjes tot premier. Daarnaast had hij diverse vluchtige seksuele relaties. Mitterrand hanteerde een lijstje selectiecriteria: hij wilde brunettes van in de dertig. Wat hij beslist niet wilde waren Latijnse types, mannequins, danseressen of vrouwen met veel make-up of sieraden.

Politici met een actief extracurriculair seksleven, zoals Kennedy, Mitterrand of – zoals de geruchten willen – onze eigen Ruud Lubbers, hoeven niet hun macht te misbruiken om zich hun vrouwelijke onderdanen toe te eigenen. Ze worden of werden door veel vrouwen aantrekkelijk gevonden. We zullen nooit weten in welke mate hun succes bij het andere geslacht aan hun macht te danken was. Het omgekeerde kun je wel onderzoeken: wat gebeurt er met een onaantrekkelijke man als je hem macht geeft?

In de jaren veertig bezochten antropologen de Boliviaanse Siriono-indianen, die toen nog met pijl en boog jaagden. Als afscheidscadeau schonken ze de onhandigste sukkel van het dorp, die door iedereen werd beschimpt en uitgelachen en geen vrouw kon krijgen, een jachtgeweer. Toen de antropologen een paar maanden later terugkwamen, was het lelijke eendje in een zwaan veranderd; benijd door alle mannen, begeerd door alle vrouwen. Hij had al wat groupies om zich heen verzameld en zelfs getrouwde vrouwen boden zich aan. Macht doet voor een man wat plastische chirurgie voor een vrouw doet: ze maakt hem mooi, zelfbewust en interessant.

Seymour Hersh: *The Dark Side of Camelot*. Little, Brown, Inc. £20. Nog niet in Nederland geïmporteerd.

Zie ook het debat op pagina 52.